

SZERKESZTŐSÉG

hova

a lapba szánt kéziratok
küldendőkSzékelyudvarhely,
ev. ref. papi lakás.Előfizetési pénzek,
reklamációkBecsek Dániel Fia
könyvnyomdájába inté-
zendők: Sz.-udvarhely.

Árpád-utca 3.

VASÁRNAP

KÉPES CSALÁDI HETI UJSÁG.

vajdaferenc

<p>FŐSZERKESZTŐ: NAGY KÁROLY, ref. theol. tanár.</p> <p>FELELŐS SZERKESZTŐ: VAJDA FERENCZ, székelyudvarhelyi ref. pap.</p>	<p>KIADJA: Az Erdélyi Ref. Egyházkerület »Egyházi Értekezlete«</p>	<p>Megjelenik: minden vasárnap egy iven.</p> <p>ELŐFIZETÉSI ÁR: Egy évre . 4 kor. Negyedévre 1 kor. Fél évre . 2 kor. Egy szám ára 10 fill.</p>
--	--	---

Beszéd.

Mondatott a különböző iskolák ev. ref. növendékei előtt.
Székelyudvarhely, okt. 31-én.

Gaál V. 1.

Ünnepelni gyűltünk össze. A reformáció évfordulója van ma. Gyujtsátok meg azért az emlékezetnek fáklyáját és lobogtassátok fenn, hogy szórja fénysugarait messi tájakra; oda, hol a lelki vakságnak a hitelenségnek, sűrű köde nyomja a sziveket és az elméket. Ennek a világosságnak fénysugarainál szálljon fel sziveteknek hálaadó imádsága a magasságba, az égnek és a földnek teremtő urához, aki ismét szólott, hogy legyen világosság és lett világosság! E nap, a második teremtésnek, az erkölcsi újjászületésnek napja. Ah, mert sötétség, sűrű, nehéz sötétség borongott a földön. Nem az a sötétség volt ez, melyet az éjszaka bocsát a földre, midőn egy kis időre elrabolja a napnak áldást adó fényét. Az éjszakának sötétsége pihentető, megújító álom. De, ama sötétség, mely a reformációt megelőző időben borult a világra: lelki életünknek megülő sötétsége volt. Rabláncz, mely bilincsébe veri a szabadságot; zsarnokság, mely megfojtsa az igazságot; hatalom, mely uralkodik a gondolon, az érületen, a hiten és szereteten.

Mi ünnepeljük tehát a szabadságnak, az igazságnak, a hitnek, a világosságnak győzedelmét. Mi ünnepelünk, hogy ismét megtaláltuk az isteni kegyelemnek, az üdvösségnek utait a Jézus Krisztusban. És ünnepelünk azért, hogy az evangélium fénye, világossága behatolt Magyarországnak bércei és völgyei közé is, hogy Isten minket is részeseivé tett az ő szentországa örökségének. Mert az evangéliumi protestantizmus, vagyis

a mi vallásunk: a magyar vallás nemcsak az élő hitnek ápoló melegágya, hanem erős vára a fölvilágosodásnak, a szabadságnak, nemzeti érületnek.

Megemlékezzetek azért e napon arról, hogy *a hitben szolgák voltatok és most szabadok vagytok*. Mit jelent ez? Azt, hogy volt idő, midőn a léleknek szabad gondolkozását, a szívnek önkéntes hálaadó fohászát, a lelkiismeretnek függetlenségét fogva tartotta az egyház és a papság, élén a római pápával. Volt idő, midőn az Istenek kijelentett igéjét: a mi bibliánkat nem volt szabad olvasni, holott megiratott: *tudakozzátok az írástokat, mert örökéletnek beszéde van azokban*. Volt idő, midőn az Istennek áldásait: az üdvösséget, a bűnbocsátó-kegyelmet egyes emberek pénzért árulták, holott világosan tanítja az apostol: *Megigazulnak pedig ingyen, Isten kegyelméből, a Jézus Krisztusban lett váltság által*.

A reformáció volt az az erő, mely fölszabadította az emberiséget a pápaság mindenható hatalma alól. De nem azon czélból, hogy maga uralkodjék, hanem azért, hogy az *Istenországának uralmát e földön újra visszaállítsa*. Hogy legyen ismét egyenlőség, testvériség és szabadság. Nem is földi fegyverekkel hadakozott, hanem az Isten igéjének kétélű fegyverével, mely az ejtett sebeket a szeretet balzsamával, s a békesség olajával kötözbe be. Aztán, ha nyomában mégis vér fakadt; ha megkezdte működését az inkvizíció; ha ott a budai országgyűlésen kimondották: hogy a lutheránusok megégettessenek; s ha ott Eperjesen felállították a vértörvényszéket: csudálkoztok-e ezen? Hát az Istenembert, Jézust nem feszítették keresztre? Hát az apostolok nem szenvedtek mártírságot? A hatalom, hogy célját elérje,

— és ezt tudhatjátok a magyar történelemből is — az eszközökben soha sem válogatott. Erőszak, fegyver, máglya, mindegy volt neki, csak hogy győzedelmeskedhessenek. Így volt ez a protestáns hitszabadság küzdelmeiben is.

Azonban, Isten bölcsessége gondoskodik minden időben, hogy a fák az édig ne nőjjenek. Gondoskodott most is. Emlékezzetek meg azért e napon arról is, hogy drágán nyertétek meg ezt a hitszabadságot. Őseiteknek sok drága vércsöpje, apáitoknak nagy, küzdelmes áldozatai volt a bére a ti hitszabadságotoknak. *A szabadságban azért, mellyel a Krisztus megszabadított: álljatok meg és ne kötözzétek meg ismét magatokat a szolgaságnak igájával.* És tudjátok-e micsoda a szolgaságnak igája? Nem csupán a rabláncz, melyet az erőszak rak kezetekre. Hanem szolgaság: *a tudatlanság, a bűn, a hitellenség, a közöny.* A rabláncz a testnek szolgasága; ezek pedig a léleknek szolgasága. A testnek szolgasága ellen nem kell küzdenetek, — mert hála Istennek, még szabad hazának szabad földjén élünk — de a léleknek szolgasága ellen állandóan kell harcolnotok. Mert amidőn nem is gondoljátok, akkor veri lelketeket bilincsekbe az ellenség.

Ti aligha sejtitek, hogy milyen drága kincsei vagytok az anyaszentegyháznak, és mi milyen büszkék vagyunk reátok. Ti vagytok a anyaszentegyház virága, a jövő reménysége. Az evangéliumi hitszabadságnak bennetek, általatok kell tovább élni és diadalmaskodni e világ felett. Igyekezzetek azért olyan harcosoknak lenni, hogy a

mi reménységünk meg ne csaljon s a mi hitünk meg ne szégyenítsen. Legyetek hivek atyáitok hitéhez. Növekedjétek naponkint abban, aki a hitnek fejedelme: az Ur Jézus Krisztusban. Annak okáért vegyétek fel az Istennek minden fegyverét, hogy megállhassatok az ördögnek álnoksága ellen, mert nincsen nekünk tusakodásunk a vér és test ellen, hanem az élet setétségének vezérei ellen. Övezzétek be a ti derekatokat az igazságnak mellvasával; a ti lábaitokat a békesség evangéliumának sarujával; vegyétek fel a hitnek paizsát, az idvességnek sisakját: akkor mi nem aggódunk a jövő miatt, mert a pokol kapui sem vehetnek azon diadalmat. Amen!

Vajda Ferencz.

II. Rákóczi Ferencz fejedelem és kora.

A kurucz világ Magyarországon költészetében.

— NAGY KÁROLY, ref. theol. tanár. —

(Folytatás)

A bécsi politika azonban nemcsak a protestánsok vére szomjuhozott, hanem egész Magyarországra áhítozott. Megdöbbenve tapasztalták ezt a nem protestáns magyar főurak is, midőn 1664-ben a nagy erőfeszítéssel kivított szent-gothárdi diadal után a törökkel megkötötték a történelemben eddig ismeretes leggyalázatosabb *vasvári békét*,

TÁRCZA.

A református hitvallás védelme a baptismus ellen. Folyt. 1

— Igazad van János öcsém, vág vissza a kurátor, hogy a világ rossz és bűnös. De nincs igazad, midőn azt állítod, hogy te és hívő-társaid már egészen igazak és tökéletesek vagytok. Azt mi is látjuk, hogy sok minden dolog nem történik úgy, amint történie kellene, sőt éppen az anyaszentegyházban is vannak hiányosságok, de hát Isten segédelmével én is, meg a nemes presbiterium is azon vagyunk, hogy az ekkleziában mindenek ékesen és jó rendben legyenek. Nézd meg öcsém, itt a földön tökéletes jó, tökéletes igaz senki se lehet. Csak egy volt ilyen: *az Ur Jézus.* Mi pedig, egy életlen keresztül csak törekszünk, hogy utól érjük, s mégis, messze maradunk tőle. Maga Pál apostol is azt mondja: *Nem mondom, hogy a czélt elértem volna, sőt igyekszem, hogy azt elérjem.* (Filip III. 12.) Jézus meg arra int: *Legyetek tökéletesek, mint a ti menyéi atyáitok tökéletes.* (Máth. V. 48.) Ha valaki azt állítja magáról, hogy ő a czélt már elérte: ugy-e, bizony, hogy onnan csak visszafelé eshetik, de előre nem haladhat. Az igazi ref. keresztyén embernek pedig folyton előre kell haladni. Ha a ti eszetekkel gondolkoznék a világ,

akkor vége lenne a haladásnak. Én látom, hogy te szépen irsz, jól olvasol. De, ha gyakorlod magad, ugy-e még szebb lesz az írásod, helyesebb az olvasásod. No lásd, ilyen formán van a dolog a vallásos élettel is. Itt sem szabad egy ponton megállani és azt mondani az embernek magáról, hogy ime: én igaz és tökéletes vagyok.

A baptisták tehát, midőn azt állítják magukról, hogy ők, a megtértek csupán az istenországnak igazi polgárai, a tökéletes keresztyének, nemcsak saját magukat csalják meg, hanem az emberiség haladása, fejlődése elé is gátat vetnek. Magukat csalják meg, mert világosan mondja János evang.: *»ha azt mondjuk, hogy nincsen bűn mibennünk; magunkat megcsaljuk és igazság mi bennünk nincsen.«* (I. Ján. I. 8.) És nem tudjátok-e, hogy *nincsen senki több jó és tökéletes az egy Istenen kívül.* (Luk. XVIII. 19.) Az olyan magad fajta baptista féle ember, tudod öcsém, a gógós farizeushoz hasonlít, ki a templom közepén el kezdett hálálkodni, hogy ő nem olyan bűnös, mint más ember. Az ilyenre mondá Jézus: *Mondom néktek, valaki magát felmagasztalja, megaláztatik, és aki megalázza magát felmagasztalatik.* (Luk. XVIII. 14.)

Nem bánom, hadd maradjunk mi továbbra is szegény, bűnös publikánusok, mint felfuvalkodott, gógós farizeusok legyünk. Mennyivel boldogabbak ezeknél a lelki szegények, kik érzik, hogy nem elég kegyesek; beismerik, hogy nem voltak elég hivek az isten tiszteletében. Nem követték a

amely nyílt bizonyítéka volt annak, hogy Bécs még nem óhajtja Magyarország felszabadulását a török iga alól, mert még könnyen saját lábára állhatna, neki pedig egy német tartomány kell és nem Magyarország.

Ez idézte elé a Wesselényi-féle összeesküvést, melynek következtében a legkiválóbb főurak vagy halálra ítéltettek vagy jószágaik koboztattak el és a magyar alkotmány most már nyíltan felüggesztetett. A birtokaiból kiüldözött magyarok »bujdosók«-ká lettek, de nem hazátlanokká, sőt Thökölyi Imre grófban vezért nyervén szervezték a felkelést. De mert a töröknek Bécs alatti veresége 1683-ban ezt is eredménytelenné tette, a Thököly kuruczainak is letűnt csillaga s míg vezérük Konstantinápolyban synylődött rabságban, itthon a kuruczok »szegény legényekké« lettek, egy majdnem züllött néppé, melynek egyedüli életfeladata az volt, hogy pusztítson, raboljon, első sorban ugyan a némettől, de ha ettől nem lehetett mástól is.

Egy öröm napja lett volna e szomorú időkben a magyarnak: Budavár visszavétele a töröktől, de haj! ennek nyomában is ottjárt egyfelől Erdély eleste, mely megszűnévén nemzeti fejedelemség lenni a Leopold kezére jutott, másfelől a töröktől visszafoglalt részek s egész Magyarország osztrák tartománnyá tétele.

Az elkeseredés lángja végre lobot vetett és

Jézus parancsait. De, folytonosan igyekeznek, hogy jobbak még jobbak legyenek. Látod, az ilyeneknek van ígérvé a mennyország. Ezek az istenországának polgárai (Mát. V. 4.)

Az én célom, az én hivatásom az, hogy egész életemen keresztül küzdjek, fáradjak az istenországának elnyeréséért. E küzdelemben, ha erőm megllankad: Isten megsegít; ha csüggedek: Ő biztat; ha bánatom van: Ő megvigasztal. Az Úr Jézus életéből azt látom: hogy tétlen megállásra, pihenésre nincs idő. Hiszen, ha mindeneket megcselekszünk, akkor is haszontalan szolgálk vagyunk. Már pedig, a Krisztus anyaszentegyházában igen sok a tenni való. Nem csupán arra gondolok, hogy annak terheit hordozzuk, szükségéről gondoskodjunk, bár kétségtelen, hogy ennek is meg kell lenni; hanem azt akarom mondani, hogy az igazi református embernek a nagy mester nyomdokain kell haladni és fel kell emelni az elesettet, meg kell vigasztalni a szenvedőt, be kell fogadni a hajléktalant. Vannak-e árvaházaink; vannak-e betegápolóink? Vannak-e áldozatkész, hitbuzgó hiveink?

Oh, hidd el öcsém, ha ti magatokat tökéleteseknek tartva, megalkotjátok a szentek társaságát és félrevonultok a világtól, kiszakadtok az egyházból: hasonlatosak lesztek a barátokhoz, a szerzetesekhez, akik hasonlóképpen cselekedtek. Gondold meg azért Idvezítőnk intését: Nem minden, ki azt mondja: *Uram, uram megyen be a mennyországba, hanem, aki cselekszi az én menynevi Atyám akaratát.* (Máth. V.) A te örökös betűragásod, szüntelen való imádkozásod sem ér semmit, ha elmulasztod jót cselekedni. (Folyt. köv.)

kigyuladt. Az elnyomott nemzett végre megtalálta vezérét: *II. Rákóczi Ferenczben.*

Álljunk meg e névnel s hajoljunk meg tiszteletadással előtte, mert benne nemcsak a magyar hazafiság örökre tündöklő példányképét kell látnunk, hanem a világtörténelem egyik legnemesebb s fájdalom, egyénileg is egyik letragikusabb alakját. Nem ismerek még egy embert, ki, emberileg szólva, több boldogságra lett volna érdemes s nem egy másodikat, kitől a Gondviselés mindent úgy meg vont volna, mint tőle.

A nagy Rákóczi György, Erdély fejedelmének és Loránffy Zsuzsánnának a legnagyobb kalvinista magyar asszonyának dedunokája már atyja I. R. Ferencz után kath. vallású, kit tetetésben példátlan anyja Báthori Zsófia térített át a kath. egyházba. Anyja Zrinyi Ilona. Már negyedfélhónapos korában elvesztette atyját. Családi öröksége a nemzet történetéből atyai, anyagi ágon harmadiziglen csatater, börtön és vérpad. Mostoha apja is, anyja második férjhezmenetele folytán a szabadsághős: Thököly Imre volt. Iskoláját a munkácsi vár védelmében kezdte, hol a kilencz éves gyermek együtt biztatta anyjával a várfokon az őrseget. A vár eleste után anyjával és Julia testvérével Bécsbe vitetett. A császár gyámsága alatt neveltetését Kolonics bibornok intézte. Anyjától, ki fogságba került s akit éltében soha sem láthatott viszont elszakították s míg a vonakodó Juliát a kegyes főpap saját szentséges lábaival rugta be az Orsolya-szüzek zárdájába, Ferenczet a neuhauseni jezsuita szerzet gondjaira bizta. A feladat ki volt szabva apáczáat és barátot nevelni belőlük, hadd vessen magva a »rebellis« nációznak s egy kis országgal felérő Rákóczi birtokok örököse legyen a szent jezsuita rend. Hogy miként nevelték a kémrendszer nagymesterei a gyermeket ismeretes. Minden magyar befolyást elzártak tőle, de a csaták, a vérpadok véres árnyai, a börtön sóhajtásai s az anyai ima jobb nevelőknek bizonyultak a jezsuitáknál.

Elődei sorsát igen jól ismerte s csoda-e ha ki akarta kerülni. Csendes, békés családi életre vágyott, távol a politika sikamlós talajától. Német nőt vett feleségül, de fejedelmi ágból a hesseni Mária Amáliát. 1695-ben megnősülvén elfoglalta sárosmegyei örökös főispánságát. Nem elegendett mélyebben a politikába s bizalmasabb barátja csak a felvidék egy másik főura Gróf *Bercsényi* Miklós volt. De zárhatta-e el a fülét a nép, a nemzet keservei elől. Az elnyomott, a kiszípolozott nép s még keservebben a »bujdosó szegény legény« ajkáról szólt az ének:

»Szegény vagyok, hogy-hogy éljek?
Idegen földre hogy menjek?
Utravalót hogy keressek?
Kenyeret is miből vegyek?«

Vagy egy másikban:

»Hol van országunknak öröme, vigsága?
Hol szép régulája, privilegiuma?
Hol tündöklő napja, ragyogó csillaga?...
Eltűntek... vagyunk már idegenek rabja.

»Zokogó sirással sirhatsz magyar nemzet:
Mert szemed bekötvé, idegen nép vezet
Hogy elpusztíthasson bizony arra siet
Az napnyugoti sas körme közé kapott
Oh, bánatba borult szegény magyar haza
Kemény kőszív volna, ki téged nem szánná» . . . .

Rákóczi Ferencz nem lehetett ily kőszívü. A sokat szenvedett embernek fogékony a szive. És Rákóczi levelezést kezdett XIV. Lajos francia királylyal a magyar szabadság védelme érdekében. Vesztére. Postája, a bécsi kém Longuevall elárulta és nejének betegágyától, másodszülött fiának bölcsőjétől vitték nagyatyja börtönébe, ahonnan Zrinyi Péter a vérpadra lépett. Mily gyorsan vége lett volna a drága életnek, ha a hitvesi szeretet és asszonyi fortély meg nem nyitja börtöne ajtaját és meg nem szökteti!

A koczka el volt vetve. Nemsokára Lengyelországból megérkeztek a Rákóczi zászlói és utána jött maga Bercsényi gróffal. »Felszakadoznak a némes magyar nemzetnek sebei« — mondja — a nemzet nevében minden keresztyén népekhez intézett kiáltványban, s a nemzet fegyvert ragad ősi szabadságának oltalmára. Nem lázadás ez, mert »nem azok érdemlik a gyűlöletes nevet s mindazon mocskot, melyet a rágalom századok óta szór a szabadság védőire, kik jogaikat védelmezik, hanem akik mind a törvényt, mind esküjüket megtörék.« »Az Ur engem eszközül használja, hogy fölébresszem a magyarok kebelében a szabadságnak szerelmét, mely a rosznak megszokásából már-már hültni kezd vala.«

De Istennek hála! hamar felébredt. Rákóczi seregei, mintha a földből nőttek volna ki. És kezdődött a diadalmas előnyomulás. 1703-ban kezdődik a szabadságharc és 1707-ben már 100 ezer főből áll a sereg. Egy irtó guerilla harc folyt, melynek leghiresebb epizódjai Bercsényin kívül, a Károlyi Sándor, a vak Bottyán, Ocskay és Balogh Ádám neveihez fűződnek.

(Folyt. köv.)

Október 31.

. . . Kialudt hát a Husz máglyája lángja?!
Rabságba sinylik hát oly sok kebel?!
Elzárva hát az igének világa,
Mely ott fakad a bibliába' fel?!
. . . Im, fényugár lövell az éjszabába,
Mely úzi, hajtja az éj rémeit,
Melynél a szív bilincseit lerázza,
S mely lángra gyujtva, Istenhez segít!
. . . És Róma mindezt gunyolódva nézi,
És régi bűnét ujjakkal tetézi . . .

Villám cikázik által a világon,
Mely megvilágít multat és jelent:
. . . Amott a lélek görnyed rabigában,
Itt örökélet hajnala dereng;
. . . Amott a test, — emitt a lélek örvend,
. . . Ott csábít a bűn — itt hi az erény;
. . . Ott megbocsátják bűnöd drága pénzen,
Emitt a hit a legfőbb nyeresmény . . .

. . . Ott el van zárva lelked Istentől,
Emitt merítsz az élet kutfejétől . . .

És Róma gunyja döbbenésre válik . . . .
Fordul a koczka . . . minden elveszett!
Bűnbocsánata hitvány czéduláit
Széttépi im egy ifju szerzetes!
Ajkán az ige szent varázsa haliszik,
Szemébe láng, mely lelkesedni kész, —
S dörgő szavára elnémul az ellen,
Titokba mely reája törni kész . . .
Tudós király, — ám jöjjön ellenébe:
Csatára kél — a szent könyvvel kezébe . . .

A wittenbergi templom ajtajától
El messze a Szent-Péter templomig
Szárnyára kél az ágoston-baráttól:
»Nem a pápa: — az Isten üdvözít!«
És ott áll Luther, nem remegve, bátran.
Mint bérz fokán az óriás fenyő;
Itt ostoroz, — hitet véd ott szilárdan,
S a küzdelemben harczy vágya nő:
Oda kiáltja az egész világnak:
»Jer, czáföld igéjét a bibliának!«

. . . Es lón világgóság . . . Parancsszavára
Lehullt a régi, a sötét lepel, —
S mely annyi századoknak vala vágya:
Szabaddá lett az ut az égre fel!
S a merre csak szellő suhan a tájon,
Szálló igeiként csendül meg szava:
»Itt állok Isten úgy segéljen engem!
De szent marad lelکم sugallata!«
. . . Megnyilt a forrás, felszakadt a fátyol,
S az ige lángja lelkünkig világol!

Ti wittenbergi — genfi hősi társak,
S Melanchton, Zwingili, ti nagy szellemek!
Ti, száz halállal szembe szállni bátrak:
Oh, él, — örökre él emléketek! —
Aldás fakad fel nevetek nyomába,
Szivünkben hála száll felétek el,
Hogy alkotástok, száz vihart kiállva,
Csaknem négy század óta ünnepel. . .
Tűnik a vész. . . Rásüt hitünk sugára,
Egy biztató jövendő hajnalára. . .

Ám zugjon ellenünk a poklok árja,
Probáljon bár megejteti a gonosz:
Dicső emléketek szivünkbe zárva,
Nem adjuk fel, a mit kivívtatok!
Oh, mert a hit visszhangra lel szivünkben:
»Erős, erős várunk nekünk az Isten!«

Tóth Gyula.

Hazai krónika.

1903. okt. 29.

Az új miniszterelnök. Gróf Tisza István, most másodszer jutott abba a helyzetbe, hogy Ő Felsege a király megbizza a kormányalakítással. Hogy jelenleg szerencsésebb lesz-e, mint a jun. 17-iki megbízatása alkalmával, azt e pillanatban még nem tudjuk. Reméljük azonban, hogy sikerül megoldani a válságot és sikerül megalaki-

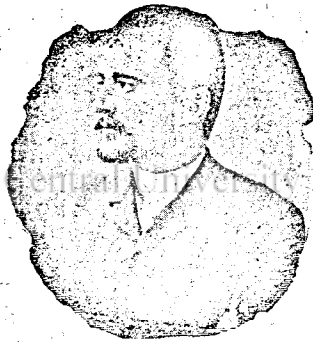
tani az új miniszteriumot. Ezt abból következtetjük, mert Tisza István most egészen a kilenczes bizottság katonai programja alapján vállalta el a miniszterelnökséget. Ertérés, úgy mondják csupán egy szóban van. A bizottság azt javasolja, hogy »a király felségjogait *alkotmányos* uton gyakorolja«. Bécsben ezt úgy akarják kifejezni, hogy a király felségjogait *az eddigi módon* gyakorolja. A kérdést a szabadelvűpárt nagy gyűlése dönti el. Tisza miniszterelnöksége ellen erős támadást intéz a néppárt, mert Tisza kálvinista, és mert Apponyi nem kap miniszteri tárczát. Azt is írják az újságok, hogy Apponyi haragjában kilép a szabadelvűpártból és lemond a házelnökségről.

Kik lesznek az új miniszterek? Beavatott politikusok tudni vélik, hogy az új miniszterium a következő tagokból fog állni: Elnök és belügy Gr. Tisza István, pénzügy Lukács László, honvédelmi Kolozsvary Dezső, kereskedelmi Hieronymi Károly, kultusz Berzeviczy Albert, földmívelés Gr. Széchenyi Imre, vagy Gr. Széchenyi Gyula, horvát Cseh Ervin. Azonban még változás is lehet.

Egyházi élet.

Szász Károly püspök nyugalomban. A dunamelléki ref. egyházkerület nagynevű püspöke, Szász Károly budapesti lelkész, nyugalomba vonul. Püspökségéről és papi állásáról lemondó levelét tárgyalta és elfogadta egy a pesti egyház, mint a kerület. Lemondására nézve ezeket írja: »Öregségtől, testi és lelki gyöngeségtől az Ur akaratából meglátogatva, már régebb idő óta felmerült lelkemben az a gondolat, hogy a dunamelléki ev. ref. egyház. püspöki állásának a Főtiszteletű Egyház. bizalma által 20 évvel ezelőtt reám ruházott diszét és terhét letéve, módot ad-hassak arra, hogy e nehéz időkben egyházunk kormányát erősebb férfiú vehesse kezébe, magam pedig csöndes nyugalomba vonulva töltsöm el földi életem még hátralevő napjait. E föld javából én már csak annyit kérhetek, ami még hátralevő öreg napjaimat az anyági gondok terhétől fölmentheti. Ha Nagyméltóságod és a Főtiszteletű Egyházkerület bölcsessége és jósága az ehhez szükséges eszközöket részemre biztosítandja, amiben nem kételkedem, úgy hálával és megnyugvással mondhatom el: Bocsássanak el engem az öreg szolgát . . .« — A kerület teljesen méltányolta Szász Károly érdemeit és három ezer korona nyugdíjat szavazott meg részére. Együttal kitzűzték a püspök választás idejét is. Január hó 1-ig kell az egyházak keblé tanácsainak beadni szavazataikat az új püspökre. A püspöki teendőket ideiglenesen Koncz Imre legidősebb esperes és Sziládi Áron főjegyző végzik.

A dunamelléki egyházkerület világi főjegyzője Dr. Vécsey Tamás egyetemi tanárt választották meg.

GRÓF TISZA ISTVÁN

Egyházmegyei gyűlések. A szilágyszolnoki egyházmegye ez évi közgyűlését Szilágyszomlyón tartotta meg. Tudomásul vették a nagy gonddal összeállított esperesi, főjegyzői, számvevői, tanügyi előadói jelentéseket. Az egyik algondnoki állásra Br. Györfly Pált, Bölöni Sándort és Kárász Sándort jelölték. Elfogadták Ince Lajos sz.-somlyói pap ama javaslatát, mely az istentiszteletnél fennálló eltérések megszüntetését célozza. — A *kolozskalotai* egyházmegye őszi közgyűlésén Deési Gyula esperes számolt be az egyházmegye állapotáról. Az örvendetes jelenségek mellett rámutat arra, hogy szaporodnak a kitérések és terjed a vadházasság. Az egyházmegyének csupán 17 ref. népiskolája van. Pénztárnoknak Bitai Kálmán inaktelki papot; tanügyi előadónak Csűrös József nagyalmási papot választották meg. Az egyházmegye 200 koronás alapítványt tett a »Szeretház« javára.

1848. XX. t.-cz. végrehajtása. A »M. Szó« című újság a következőket írja: Az ev. ref. és ág. hitv. ev. egyházakat közösen érdeklő ügyeket intéző bizottság pár hónappal ezelőtt tudvalevőleg,

egy albizottságot küldött ki abból a célból, hogy a két protestáns egyháznak az 1848. XX. végrehajtása tárgyában követendő közös magartatása tárgyában javaslatot tegyen. Illetékes helyről vett értesülésünk szerint ez az albizottság munkájában gyorsan halad előre, jelenleg azzal foglalkozik, hogy egy, a kormány elé terjesztendő felirat számára az adatokat összegyűjtse s a protestáns egyházak sérelmeit összefoglalja. A munka közjogi részével már készen vannak s az albizottság előre láthatólag rövid időn belül megfogja tehetni a prot. egyházak közös bizott-

sága előtt jelentését. A közös bizottság ekkor majd véglegesen megállapítja álláspontját, melyet az ev. ref. konventnek s az ág. hitv. ev. egyetemes gyűlésnek lesz alkalma felülbírálni.

Az új pápa körlevele. X. Pius pápa »Őszent-sége« okt. 4-ről keltezve adta ki körlevelét, mely a katolikus felfogással egészen ellentétes emészavakat mondja: »ha valaki jelszavat kér tőlem, amely lelkünk szándékát képezze, mindig ez egyet hangoztatjuk: megújodása mindeneknek a Krisztusban!« Még, ha okt. 31-én kelt volna ez a pápai levél, akkor elhinnők, hogy a kath. egyház csakugyan meg akar ujulni a Krisztusban, de így nehezen hisszük, hogy katolikus testvéreink hit-szabadságot és egyházi önkormányzatot nyerjenek. E nélkül pedig a Krisztusban nem lehet megújulni.

Az orbai ev. ref. egyházmegye egyházi értekezlete Pákében, okt. hó 31-én reggel 9 órakor kezdődőleg tartja meg a reformáció emlékének ünneplésével kapcsolatban őszi rendes közgyűlését. A sorrend a következő: Elnöki megnyitó. Jegyzőkönyv olvasás. Bizottsági véleményes jelentés az Énekeskönyv tervre vonatkozólag. Isten-

tisztelet: a) Invocatio, a gyülekezet által. b) »Erős várunk«, éneklí a pákíei vegyes kar. c) Imádkozik Vass Jenő, pákíei lelkész. d) Közének, éneklí a pákíei vegyeskar. e) Beszédet mond Mircse Ferenc telegi lelkész. f) Hymnusz, éneklí a gyülekezet. Szaval Ignác László kovászai lelkész. Kálvín működéséről felolvas Veres Károly papolczai lelkész. Vallásos költeményeiből felolvas Vass Jenő pákíei lelkész. A gyűlést lakoma követi. (Kérjük lapunk valamelyik olvasóját küldjön tudósítást az Értekezlet lefolyásáról. Szerk.)

Hymnusz a kath. templomokban. A kath. püspökök közelebb gyűlést tartottak Budapesten, amikor ama fontos kérdéssről, hogy szabad-e kath. templomban a magyar hymnuszt énekelni, mint egyik ujság írja, tanácskoztak is, nem is. Tanácskoztak volna, de nem volt joguk arra, hogy liturgikus kérdésben döntsének, mert ez a megyés püspökök joga egészen addig, míg a megállapított istentiszteleti rendet nem érinti, akkor pedig a római pápának kell döntení; de mégis tárgysorozaton kívül, megbeszéltek a kérdést és abban állapotak meg, hogy a magyar hymnust mise után ellehet énekelni a kath. templomokban is. Ez is haladás, csak aztán Rómában nehogy beleszóljanak a dologba!

Főuri ajándék. A Wesselényi-kollegium számára ez ideig több alkalommal nyújtott áldozatainak sorozatát szép ajándékkal egészítette ki Wesselényi Miklós báró főispán és kollegiumi főgondnok. Göröcsöni kastélyában elhelyezett, mintegy kétezer kötetből álló értékes könyvtárát az iskolai könyvtár gyarapítására ajánlotta fel.

Kendi-Lóna védasszonya. Ritka főuri nő gyakorolja az emberszeretetet oly szép mértékben mint özv. Teleki grófné, Kendi-Lóna védasszonya. A nemes grófné téli időben 180—200 adag ételt ad a község szegényeinek minden délben. Az orvosnak rendes évi fizetést ad, kocsit bocsát rendelkezésére, hogy a községbeli szegény betegeket látogathassa, a gyógyszer is a grófné fizeti. A grófné maga néz utánna virágzó gazdaságának, a melynek jövedelméből emberbaráti czélokot szolgálnak. Széles körben a legnagyobb tisztelettel emlegetik a nevét a szivben, lélekben áldott, nemes grófnénak.

Bimbóhullás. Pokoly József theol. tanárt súlyos veszteség érte. Szeretett kis leánya Anuska 6 éves korában elhalt. Adjon a jó Isten vigasztalást a bánatos szülőknek.

Székelyudvarhelyi egyházunkban a reformációi emlékünnepe nov. 1-én fog megtartatni. Október 31-én külön, az összes iskolai növendékeknek lesz emlékünnepe. Míg a szombatfalvi városrészben lakó hiveink részére nov. 1-én délután tartunk emlékünnepet. Mindhárom esetben Vajda Ferencz ref. lelkész, lapunk felelős szerkesztője végzi az istentiszteletet.

A református hitvallás főbb pontjai, Kálvín szerint.

Kálvín János, a nagy reformátor 1536-ban megy Genfbe. Itt találkozik Farel Vilmossal, aki már megkezdte Genfben a reformációt. Farel, ki már munkája után ismerte Kálvint, kéri, s midőn vonakodik, kényszeríti, hogy maradjon ott és közösen reformálják Genfet. Kálvín enged barátja kérésének és ott maradv, munkához fog. Itt állította össze röviden a református hitvallás főbb igazságait, melyre minden genfi polgárnak meg kellett esküdni.

Íme az egyes pontok:

Egyedül a szentírást kell követni minden vegyítés nélkül.

Az Isten lélek; — lélekben kell tehát őt imádni. Szertartásokra, külső szokásokra, képekre semmi szükség. Eppen nem a teremtményekbe, hanem egyedül magába a Teremtőbe kell bizoni.

Egyedül az Isten a mi urunk és mesterünk: csak egyedül az ő szent törvényeit, nem pedig emberi találmányokat kell tehát követni.

Az ember megromlott átok és kárhozat fia; idvességet, igazulást, ujjászületést nem saját erejében, hanem egyedül Jézus által találhat.

Minden boldogságunk egyedül az Isten irgalmának, nem pedig saját érdemünknek eredménye. Isten kegyelmében hit által részesülünk.

Egyedül Istent kell segítségül hívni. Közbenjárónk csak maga a Krisztus.

Érthető nyelven a szivből kell imádkozni.

A sákramentom hitünk erősítője, s csak kettő van ilyen.

A keresztség annak külső jele, hogy az Isten kész bennünket fiaul fogadni.

Az urvacsorája a Krisztus testével és vérével való lelki egyességünket jelenti.

Az emberi hagyományok, bucsujárás, szerzetesi élet, böjt stb. nem érnek semmit.

Több egyház lehet; de a valódi az, melyben az evangéliumot tisztán hirdetik, hallgatják s megtartják.

A nyilvános bünösök intessenek meg, s ha meg nem javulnak, legyenek kirekesztve a gyülekezetből, míg bünbánatuknak világos jelét nem adják.

Valódi lelkipásztorok azok, kik az ígét tisztán hirdetik. Semmi személyes vagy rendi előjoggal nem bírnak; csak annyit tehetnek, amennyire az Isten ígéje szerint vannak jogosítva.

Az államhatalom Isten rendelete, s Isten nevében s az ő parancsai szerint kell azt gyakorolni. Minden oly rendeletei iránt tisztelettel kell viseltetni, melyek az Isten törvényével nem ellenkeznek.

Hogy Kálvín János a református hitvallás igazságát milyen meggyőző erővel tudta előadni, védelmezni, kitünik abból, hogy egy barát a lausannei vita után így nyilatkozott: »Most látom

már az igazságot, s most tudom, hogy mit tanít az evangélium; a szentlélek ellen vétkezém, ha azt ezennel nyíltan nem vallanám.« Ezen vallo- más után a néptől nyilvánosan bocsánatot kért, hogy oly sokáig tévelygésbe tartotta, és szerzetesi ruháját levetve, fenhangon kérte az Istent, hogy tegye méltóvá az evangélium követésére.

A Kálvin iratai ma is ilyen meggyőző erő- vel szólnak, de mit ér, ha éppen azok nem ol- vassák akiknek kellene!

Imádság.

Isten, ki Ur vagy mindenek felett,
Fordítsd már egyszer felénk is arcod!
Mindentudó vagy, mégse sejtethed,
Kivel vivünk mi keserves harcot!
Békóban kezünk, könnyes az arcunk;
Fegyverünk nincsen, rozsdás a kardunk...!
Az tör ellenünk, akit kitartunk!

Isten, ki trónolsz ott fenn az égen,
Tekints le reánk, könyörögve kérünk!
Nem szállott Hozzád imádság régen,
Nem szállt panaszunk, nem könyörgésünk;
Nem szállt kiáltó szavunk Tehozzád,
Vittük igánk nap-nap után odább...
Oh, de, nagy Isten, nem bírjuk tovább!

Tudjuk mi, Urunk, érdemünk nincsen;
Bűnösök vagyunk: azt is bevalljuk.
De lásd, azt mondják: »Istenünk nincsen,
Az is elhagyta, nem segít rajtunk!«
Seregek Ural gyermekeid kéri:
Szenvedésünknek szakítsad végét,
Sujtó kezedet mutasd meg nekik!

Nem kérünk Tőled hatalmat, kincset;
Csak még ez egyszer hallgass meg imánk:
Old le csak egyszer még a bilincset,
S esküszünk: többet nem teszük mi ránk.
Isten, nagy Isten, egek királya,
Szabadságunk, oh, utóját járja!
Aki tépedesi: sujsál le rája!

Szeremley Lajos.

Mai képünkhöz.

A »Vasárnap« olvasóinak az új miniszter- elnököt gróf Tisza Istvánt mutatjuk be. Magyar politikus még olyan fiatalon nem ült a miniszter- elnöki székbe, mint Tisza István. Jelenleg 42 éves. Wekerle 44 éves korában lett miniszterelnök; apja Tisza Kálmán pedig 45 éves volt, mikor 1875-ben a király miniszterelnöknek kinevezte. Tisza István jelentékeny részt vett a válság megoldásában, s valóban személyes, nagy áldozatot hoz az ország- nak, hogy ebben a válságos időben másodszer elfogadta a miniszterelnökséget, nem törődve az- zal, hogy politikailag esetleg egészen lejáratja ma- gát. Tisza István igazi szabadelvű ember. A róla elterjedt hírek, hogy ilyen erőszakos lesz, olyan igazság tipró lesz: csak ellenfelei részéről terjesz-

tenek. Politikáját bírálni nem ami dolgunk; mi csak annyit mondunk, hogy a ref. egyháznak igen buzgó tagja.

Vegyes hírek.

Terjesszük a Vasárnapot! Erdélyi refor- mátus egyházkerületünknek egyetlen hitelesítő, képes családi ujságja a »Vasárnap«. Aki szereti evangélium szerint reformált anyaszentegyházát, aki buzgón akarja követni hitünk fejedelmét, a Jézus Krisztust: az fizessen elő a *Vasárnapra*. Minden előfizető pedig szerezzen maga mellé ismerősei körében egy új előfizetőt. Közös erővel fogjunk a Vasárnap terjesztéséhez, mert hol a Vasárnapot olvassák, ott nincs sötétség, nincs harag, nincs háborúság, nincs mértékletlenség, hanem van békesség, szeretet és öröm a szent- lélek által. A Vasárnap előfizetése ez év utolsó negyedére: 1 korona. Egész évre 4 korona. Az előfizetési pénzek *Becsek D. Fia könyvnyomdájába küldendők*, Székelyudvarhely, Árpád-utca 3. sz.

Fadrusz János meghalt. Aki Kolozsváron járt és látta Mátyás király lovas szobrát; vagy a ki Pozsonyban megnézte a Mária Terézia királyné lovas szobrát és Zilahon a Wesselényi szobrot: az tudhatja, ki volt Fadrusz János. Egy híres szob- rász, amilyen kevés van a magyar szobrászok kö- zött. Munkái mindenfelé méltó feltűnést keltettek. Most annál nagyobb és lesújtóbb a hír, hogy ez a fiatal művész 45 éves korában meghalt. Emlékét alkotásai őrzik.

Eltűnt gyermekek. A kolozsvári rendőrség előtt a napokban három szülő emelt panaszt, hogy 12—16 éves gyermekeik nyomtalanul eltűn- tek. A rendőrség keresi az elveszett gyermekeket.

Sándor király ékszerai. A belgrádi királyi várkertben, a földbe elásva, két szolga megtalálta Sándor király ékszereit. Egy nehányat belőle el- adva, nagyon költek; ez vezetett a titok nyo- mára.

Péter szerb királyt nem fogadják el látoga- tóba az európai fejedelmek. Ujabbán Vilmos csá- szár utasította vissza a bejelentett látogatást. Sze- gény Péter!

A kétfejű sasos czimer és jelvény kérdést hamarosan kezdik megoldani Kolozsvárt. Ugyanis csöndes éjszakákon, hol egyik katonai táblán, hol a másikon gyásztjelentő finom kátrányos festék- kel bevonják a kétfejű sas szárnyait, feneketlen gyomrát és két fejét. Másnap aztán oláh bakák ugyancsak puczoválják a csunya madarat!

A boritaladó leszállítása. A Magyar Szőlős gazdák Országos Egylete legutóbbi választ- mányí ülésén elhatározta, hogy a boritaladó le- szállítása és a házfogyasztás adómentesítése tár- gyában a képviselőházhoz feliratot intéz, és ugyan- ezen feliratokat pártolás céljából a földművelés- ügyi, kereskedelemügyi és pénzügyi miniszternek is megküldi. Nemkülönbön határozatba ment, hogy ezen felterjesztés kinyomandó és az összes ország- gyűlési képviselőknek is megküldendő azon kére- lemme, hogy ők ezen tárggyal foglalkozni és

a jelenlegi türhetlenül súlyos törvények mielőbbi megváltoztatására közrehatni sziveskedjenek. Ezen határozat a mult hét folyamán lett foganatosítva s így ma már csakis a törvényhozáson és az illetékes minisztereken mulik, hogy a szállótermelők, borkereskedők és vendéglősök ezen régi óhajtaása mielőbb teljesezésbe menjen.

A belgrádi királygilkosok az állampénz-tarából 300 ezer frankot kaptak. Ebből Masin ezredes 30.000 frankot, Masics alezredes 24.000, Solarevics ezredes aki később hadügyminiszter lett 24.000, Zsivkovics kapitány 12.000, Ljubakosztcis gárdakapitány 24.000 frankot kapott. Az ősszeg többi részét az alsóbb rangu tiszték kapták.

A babona borzalmi. A beregvármegyei Kereske községben hetek óta sorban betegednek a háziállatok s valamiképpen a nép között az a babona terjedt el, hogy a sirokból feljáró halottak rontják meg az állatokat. A nép erre a temetőbe ment, s többen megkezdték a sirok felásását s csakhamar valamennyien ugyanezt tették. A halottakat azután feldarabolták. A község lelkésze a vandalizmus hírére a temetőbe sietett és fel akarta világosítani a népet. A babonás emberek azonban nem tágitottak addig, a mig a csendőrség meg nem jelent a temetőben s szét nem verte őket. Ime, a tudatlanság és a babona még a hallottakat sem kiméli meg!

A guzsbakötés és kikötés vége. Igazán kérdeznünk kell, hogy csakugyan vége van-e már a guzsbakötés és kikötés embertelen és jögtalan eljárásának a hadseregben! Kérdeznünk kell, bár a legfelsőbb helyen, ugy látszik, történt valamelyes intézkedés a katonaságnál divó középkori vadságok ellensulyozására. Azért tapogatózunk ugyanis a félhomályban, mert erre vonatkozólag egyik félhivatalos a következő donoi kommünikével adja tudtára mindeneknek, hogy történt valami: »Egy, a közös hadsereg rendeleti közlönyében foglalt legmagasabb elhatározás november 15-étől fogva megszünteti a guzsbakötést és kikötést, mint önálló büntetést és ugyis, mint súlyosbító fegyelmi büntetést, közönségesen, béke idejére.

Örök papiros. Gaston Menier francia képviselő törvényjavaslatot szerkesztett, hogy a megörizésre szánt könyveket olyan papirosra nyomják, amely évek hosszú sora mulva sem pusztul el és örökké tart. Egy francia lap igazat ad abban Meniernek, hogy a manap használt papiros nem maradandó. Bizonyos idő mulva a fából készült papiros a legkisebb érintésre porrá válik és száz év mulva a manap nyomott újságnak, könyvnek hire-hamva se lesz. Száz mű közül kilenczvenkilencz meg is érdemli est a sorsot; de nem valamennyi, mert ha másért nem, ugy az utókor historikusa kedvéért is kell olyan módról gondoskodni, amelylyel a könyveket a pusztulástól meglehet óvni. Minden, a nyomtató sajtó alól kikerült munkának megörzésére szánt két példányát rongypapirosra kellene nyomni. A rongyból készült papiros ugyanis évszázadokig megmarad. Az ötödik századból eredő kéziratok papirosát vászonhulladékokból készítették s ma is még ép és jó

állapotban vannak ezek az irások, az emberi művelődés-történelem megbecsülhetetlen kincsére.

Pezsögző legények. Sárközujlakon négy gazdalegénynek fényes ötlete támadt. Elhatározták, hogy urak lesznek egyszer s megkóstolják azt a pompás italt, melyet a falusiak »pukkanós bornak«, az urak »pezsög« nek neveznek. Halották beszélni, hogy nagyon drága valami lehet az a pezsög, mert még Sárközujlakon is csak báró Vécsey László issza. Megsejtették, hol tartja az uraság e drága italokat s belopóztak a pinczébe, honnan 60 üveggel elemeltek. A kertész hamar észrvette a lopást s azonnal jelentést tett a helybeli csendőrségnél. A csendőrök éppen akkor lepték meg a mulatókat, mikor a pezsög már utolján járta s a jókedv tetőpontra hágott. A mámort azonban már csak a járásbírótság fogházában volt alkalmuk kipihenni az uri passzióra hajló legényeknek.

Éghetetlen fa. Miután főleg a vasuti kocsi-ban sok szerencsétlenség történt tüzesetek alkalmazásával, mert a kocszi fája gyorsan tüzet fogott és az utasok nem menekülhettek: most azon gondolkoznak, hogy jó lenne a vasuti kocsikat éghetetlen fából készíteni. Mert ilyen is van az Ausztráliai szigeteken. Ez a csoda fa: karri- és yarra fa. Londonban több karri- és yarrafa épület van, amely sikerrel állott ellent az égésnek.

Könyves láda.

Uj könyvek. Azoknak részére, akik a hosszú téli estéken olvasgatni szeretnek, egy csomó jó és hasznos olvasmány jelent meg Hornyánszky Viktor könyvkereskedésében Budapestén (Akadémia épület). Ezek közül elsőnek említjük fel a »Protestáns Árvaházi Képes Naptárt«, melyet a kolozsvári theol. akadémia tudós igazgatója, Kenessey Béla szerkesztett. Protestáns családok igen jól teszik, ha ezt a kalendariumot rendelik meg a sok üres tartalmu, protestáns ellenes irányu kalendarium helyett. Akinek szüksége van rá, kérje meg a tiszteletes urat és ő majd megrendeli a kiadótol. Már csak ezért is ezt kell megvenni, mert a tiszta jövedelmének egy része a kolozsvári Szeretetház javára fordittatik. Az erdélyrészi vásárok hónapok szerint külön vannak felsorolva. Ugyancsak Hornyánszkyknál kaphatók a 90—100-ig terjedő uj »Koszoru« füzetek is.

A szerkesztő póstája.

M. J. Damos. A »Vasárnap« egy negyed évi előfizése egy korona. A kiosztásra kért 20 példány után csak 40 fillért számítunk. Ennyi az összes tartozása. Buzgóságáért fogadja szives köszönetünket.

Miklós Ferencz Busteni. Külföldi előfizetőink a rendes előfizetési díjon felül, a bélyegtöbbletet fizetik. Ez minden számnál 3 fillért tesz ki. Így tehát fizetnek egy évre 5 kor. 60 fillért, félévre 2 k. 80 f., egy negyed évre 1 k. 40 f. Irja meg egy lev. lapon, hogy mely számok hiányoznak, különben nem tudjuk megküldeni. Ezt izenjük a többi, ottani előfizetőinknek is. A lap most megy-e rendszeren?

M. J. Mátisfalva. A mint szerit ejthetjük, közölni fogjuk.

D. M. Megkezdett tárczánk után jönni fog. Köszönjük.